

Atbalsts jaunajiem vecākiem pēc bērnīņa piedzimšanas

SOS BĒRNU
CIEMATI
LATVIJA

Ilze Paleja,

Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas direktore
konference „Bērnu agrīnu attīstību veicinoša politika un prakse“

2018.gada 23.novembrī, LR Saeimā

Saturs

- Latvijas SOS Bērnu ciematu asociācijas pieredze un ceļš līdz preventīvo pakalpojumu attīstīšanai.
- Atbalsts jaunajiem vecākiem pēc bērniņa piedzimšanas – pakalpojuma saturs, komanda.
- Secinājumi un ieteikumi sistēmai, lai uzlabotu preventīvo pakalpojumu pieejamību ģimenēm ar bērniem.

Mērķa grupas:

1) bērni, kuri zaudējuši vecāku aprūpi

**SOS ciematu aprūpes modelis kā
alternatīva institucionālajai aprūpei – 21
gada pieredze**

**Kopš 2016.gada – atbalsts audžuģimenēm,
aizbildņiem, adoptētājiem
2018.gadā atvērti 5 jauni centri uzņemošo
ģimeņu atbalstam**

2) bērni, kuriem pastāv risks zaudēt vecāku aprūpi

**SOS Ģimeņu atbalsta centri –
12 gadu pieredze ģimeņu stiprināšanā**

Mērķis – identificēt ģimenes ar bērniem, kuriem ir nepieciešama palīdzība PIRMS problēmsituācija ir samilzusi – **agrīna intervence!**

Uzdevums - agrīna risku atpazīšana un savlaicīga vecāku un profesionāļu iesaiste problēmu risināšanā

- Investīcijas prevencijā daudzkārtīgi atmaksājas
- Jo agrīnāk, jo efektīvāk
- Starpsektorāla sadarbība un koordinācija

Pētījums «**Agrās brīdināšanas sistēmas izveides izvērtējums Rīgas pašvaldībā**», 2014.gads, pētnieces - A.Putniņa, Z.Linde-Ozola

Pieprasa veselības, izglītības un sociālā sektora sadarbību!

Īpaša uzmanība: 0-3 (5) gadus veci bērni - medicīnas un pirmsskolas izglītības speciālistu loma.

Radīt (pilotēt) tādu sociālo pakalpojumu un atbalsta sistēmu ģimenēm ar bērniem, kas ir

- pieejama un atbalstoša
- orientēta uz bērna un ģimenes individuālajām vajadzībām un tiesībām
- balstīta uz starpinstitucionālo sadarbību, lai **mazinātu nepieciešamību pēc bērna institucionalizācijas**, ģimenes nonākšanu kādas institūcijas redzeslokā u.c.

SOS BĒRNU
CIEMATI
LATVIJA

Preventīvās programmas

Preventīvais sociālais darbs veselības un izglītības jomā

Piedzimstot bērniņam – informatīvs un emocionāls atbalsts jaundzimušā ģimenei Rīgā

Bērnam drošs un draudzīgs bērnudārzs

Kalniem pāri – atbalsts bērnam pēc tuvinieka zaudējuma

RĪGAS DOMES
LABKLĀJĪBAS
DEPARTAMENTS

SOS BĒRNU
CIEMATI
LATVIJA

PAKALPOJUMA UZDEVUMS:

Identificēt un **sniegt emocionālu un informatīvu atbalstu**

“jaundzimušajām” ģimenēm,
kurām ir nepieciešama palīdzība
pirms problēmsituācija ir
samilzusi – **agrīna intervence!**

SADARBĪBAS PARTNERI:

Rīgas Dzemdību nams

Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca

PAKALPOJUMA SAŅĒMĒJI:

Rīgas pilsētā deklarētās ģimenes
ar jaundzimušajiem bērniem

SOS BĒRNU
CIEMATI
LATVIJA

PAKALPOJUMS:

MĀJVIZĪTES līdz 14 h
ATBALSTA GRUPA
(bērniņa otrajā pusgadā) 10 x

PAKALPOJUMU UZSĀK:

Sociālais darbinieks - Rīgas Dzemdību namā
Ģimene piesakās pati
Rīgas Sociālā dienesta ieteikums

PAKALPOJUMU NODROŠINA:

KOMANDA –

pakalpojuma vadītājs,
PEP mammas

(Pirmās Emocionālās Palīdzības mamma),
sociālais darbinieks un supervizors.

Emocionālā saikne starp mammu un bērnu

Mamma meklē acu kontaktu ar bērnu, sarunājas, jaušams iekšējs miers.

Ķermenisks kontakts, bieži tur rokās.

Vēlās zīdīt savu mazuli, bieži liek pie krūts.

Atsaucas uz mazuļa signāliem.

Nebaidās meklēt atbalstu grūtos brīžos.

Mamma trauksmaina, pārāk satraukusies par mazuļa aprūpi.

Baidās ņemt mazo rokās.

Baidās, ka mazais varētu būt nepaēdis, gatava arī piebarojumam.

Uztrucas par katru mazuļa pīkstienu, grūti izturēt mazuļa raudāšanu.

Grūti pieņemt atbalstu, domā, ka pati ar visu tiks galā

Mammai nav kontakta ar mazo. Neskatās acīs, nesarunājas, pati ārēji var būt arī visai mierīga.

Izvairās no ķermeniska kontakta ar mazo, nevēlas ņemt rokās.

Nevēlas mazo zīdīt, labāk izvēlas maisījumu.

Nespēj nolasīt mazuļa signālus.

Izvairās no atbalsta, slēpjas

Sociālā palīdzība / sociālais darbs

- Atbalstot, informējot, iedrošinot un palīdzot **apgūt vecākiem savu jauno lomu kā mammai un tētim**
- Iedrošinot vecākus **atpazīt mazuļa “signālus”** un sekot tiem
- Pastāstot, kā palīdzēt **mazulim adaptēties pasaulē pēc piedzimšanas** - stresa mazināšanu, nēsāšanu
- Konsultējot **zīdīšanas un zīdīšanas problēmu jautājumos**
- Palīdzot risināt grūtības, kas saistītas ar **bērna pārmērīgu raudulīgumu, nemieru un miegu**
- Pārrunājot ar vecākiem jautājumus, kas saistīti ar **mazuļa ikdienas aprūpi**
- **Palīdzot atšķirt grūtības**, kas saistītas ar bērna augšanas un attīstības krīzēm, no grūtībām, kuras būtu vēlams risināt, piesaistot kādu profesionāli (ārstu, psihologu, psihoterapeitu)

GALVENIE RISKI, KAS TIEK NOVĒRSTI:

- Emocionālās piesaistes neveidošanās, kas var radīt nespēju rūpēties un reaģēt uz bērna vajadzībām
- Pēcdzemdību satraukums, ilgstošs stress un apjukums, kas var novest līdz depresijai
- Bērna ienākšana ģimenē “izjauc iepriekš labi plānoto un sakārtoto dzīvi” (īpaši ģimenēs, kur ir darbaholisms - smaga sociāla problēma)
- Laulības šķiršana (īpaši situācijās, kad tēvus neiesaista aprūpē un neveidojas drošas un ciešas attiecības ar bērnu)

PROGRAMMAS RESURSS:

- **Emocionāls atbalsts**
- **Zināšanu sniegšana**
- **Prasmju attīstīšana**

Pakalpojumu saņēmušo ģimeņu statistika

2017

DZN uzrunātas **123**

130

Paši pieteikušies **7**

Dalība atbalsta grupās **19**

2018

(uz 30.10.2018)

DZN uzrunātas **79**

142

Paši pieteikušies **63**

Dalība atbalsta grupās **42**

Normatīvais regulējums:

1) ārstam jānododas pie jaundzimušā uz mājām pirmajā līdz trešajā dienā pēc izrakstīšanās no slimnīcas vai

pirmajā līdz sestajā dienā pēc ārpusstacionāra dzemdībām

2) ārsta palīgam vai medicīnas māsai bērns pirmajā mēnesī jāredz reizi desmit dienās.

Māmiņu kluba aptaujas rezultāti:

1) bērna ārsta patronāža mājās nodrošināta vien 52% gadījumu

2) 11% gadījumu bērna ārsts jaundzimušo nav apmeklējis vispār

3) māmiņas var doties pie ārsta uz praksi, bet nereti ārsts ir vienīgais, kas var novērtēt sadzīves apstākļus mājās.

Pirmā ārsta vizīte ir ļoti būtiska gan ārstam, gan vecākiem, jo abām pusēm sniedz pārliecību, ka bērns aug drošos apstākļos un tiks atbilstoši aprūpēts.

Esošā pēcdzemdību aprūpe vērsta uz mazuļa veselības aprūpi, taču bērna labsajūtas pamatā – mātes veselība, drošības sajūta un emocionālā harmonija.

Ārstu lielā slodze un resursu trūkums, lai nodrošinātu mājas vizītes.

Latvijā uz 100 000 iedzīvotājiem ir apmēram divas reizes mazāk ģimenes ārstu nekā vidēji Eiropā.

Lauku reģionos pediatri ir grūti pieejami.

Ikvienam ģimenes ārstam ir noteikta iedzīvotāju apkalpes teritorija. Ja ģimene dzīvo ārpus šīs teritorijas, ārstam nav pienākuma doties mājas vizītēs.

Latvijas Dūlu apvienība - atbalstīt māmiņas un bērna piedzimšanu

Latvijas zīdīšanas veicināšanas konsultantu asociācija – palielināt Latvijā bērnu skaitu, kurus ēdina ar mātes pienu

PEP mammās – pirmās emocionālās palīdzības mammās – profesionāla atbalsta persona māmiņām ar mazuli no dzimšanas līdz 3 gadu vecumam

LATVIJAS ZĪDĪŠANAS VEICINĀŠANAS
KONSULTANTU ASOCIĀCIJA

PEP mammās
patiesa satikšanās

- Diskutēt un **pieņemt lēmumus par prevencijas jautājumiem valsts politikas plānošanas dokumentos** ar mērķi stiprināt ģimenes, veicot praktisku atbalstu un preventīvo darbu
- Skatīt veselības jautājumus plašāk – **starpnozaru sadarbība**
- Veselības ministrija vai Labklājības ministrija varētu **izveidot valsts programmu ģimeņu atbalstam pēc bērna piedzimšanas** – nodrošinot šāda pakalpojuma pieejamību un vienlīdzību visā valstī

Ģimeņu atsauksmes un Paldies!

Kad piedzima bērns, realitāte stipri atšķīrās no teorijas. Atbalsta programma man palīdzēja atgūt mieru un pārlicību.

Man pat prātā nebija ienācis, ka ar mazo varētu sastapties ar tik lielām un mokošām emocijām.

Nespējām noticēt, ka Latvijā šāds pakalpojums ir pieejams bez maksas, tāds milzīgs ieguvums mums un nācis tieši laikā, kad grūtības jau bija šķietami nepārvaramas.

